

partier at udbygge deres organisationsapparat i en hidtil ukendt målestok. Med Smiths formulering: » . . . the poets, together with Lowe and Mill, sensed more acutely than Disraeli the real opposition between civic liberalism, with its emphasis on the development of the individual irrespective of his social environment, and the approaching conformist anonymity of public life and culture. They divined correctly that the Second Reform Act had opened the way to the mass politics of another age«.

Tendensen i Smiths fremstilling er for så vidt givet med dette citat. Hans fremstilling iøvrigt er ret traditionel, men samtidig forholdsvis overskuelig, hvilket ikke gælder Cowlings, hvor for meget af »the Serbonian Bog« er blevet hængende. Det interessanteste hos Cowling er hans metodiske overvejelser. Han er klar over, at den politiske histories vel efterhånden væsentligste studieobjekt er sammenspillet mellem de enkelte decisionmakers og deres samtids generelle tendenser. Men han er uklar i sin redegørelse for, hvorledes denne opgave skal gribes an, og i sin konklusion nærmer han sig en benægtelse af, at den opgave han har stillet sig overhovedet kan løses: »Between the closed world in which decisions were taken and the external pressures it reflected, the connections were so devious and diverse that no necessity can be predicated of the one in relation to the other. Between the inner political world and society at large on the one hand and between personal and policy objectives on the other, no general connection can be established except whatever can be discovered in each instance about the proportions in which each reacted to the other«. Hvorfor har han så skrevet denne bog? Er det mon kun for at markere hundredåret for lovens vedtagelse?

JOHNY LEISNER

NYESTE TID

POUL MØLLER: Københavns Bystyre gennem 300 År. II. 1858-1940. Udgivet af Københavns Borgerrepræsentation. 1967. 396 s. Ill.

Ved Københavns Borgerrepræsentations 100-års jubilæum som folkevalgt forsamling i 1940 blev det besluttet bl.a. at udgive en historisk skildring af bystyrets udvikling gennem 300 år. Første bind af værket udarbejdedes af daværende stadsarkivar Flemming Dahl. Det dækkede perioden 1648-1840 og udsendtes i 1943. Efter krigen overdroges det Povl Engelstoft at levere en fortsættelse, men han overlod opgaven til sin medarbejder lektor Poul Møller, der i det nu foreliggende bind II fører fremstillingen frem til 1940, hvorved værket er blevet afsluttet. Ved tilrettelæggelsen af det nu udkomne bind har forfatteren været delvis bundet af den disposition, som lå til grund for bind I. Dette har medført, at fremstillingen er blevet samlet omkring en redegørelse for kommunalforfatningens udvikling i perioden 1840-1940 samt borgerrepræsentationens og magistratens historie, medens andre emner som kommunalbestyrelsens forhold til statsmagten, til pressen m.v. har måttet træde i baggrunden.

Bogens hovedafsnit, der skildrer den københavnske forfatningshistorie i perioden 1840-1940, fylder ca. 125 sider, og de afgørende begivenheder er udarbejdelsen af kommunalforfatningerne af 1857, 1917 og 1938. Hertil slutter sig naturligt en række underspørgsmål, såsom de indlemmede områders repræsentation

tion i borgerrepræsentationen, den kommunale valglov af 1908 og de særlige regler for skattevalg. Med megen omhu og stor udførlighed redegøres der for forhandlingerne i magistrat og borgerrepræsentation om disse vigtige spørgsmål. Hovedkilden, der bygges på, er den trykte udgave af borgerrepræsentationens forhandlinger, og kun i undtagelsestilfælde synes utrykt materiale benyttet. Fremstillingen er strengt kronologisk og helt refererende. Forf. har naturligvis komprimeret de hundreder af sider, som disse langstrakte forhandlinger optager i originalkilden, men der er ikke gjort nogetsomhelst forsøg på at bearbejde stoffet endelige grupper efter visse saglige kriterier. Man mærker heller ikke noget til forfatterens egne synspunkter eller vurderinger. Yderst sjældent anvendes et karakteriserende adjektiv. Det gør ikke tilegnelsen lettere, at det henved 125 sider store kapitel ikke er opdelt i underafsnit. En linies mellemrum markerer, at et afsnit er afsluttet, og at man nu begynder på et nyt.

På samme måde er de følgende kapitler opbygget og behandlet. Det gør ikke så meget med de mindre kapitler om forholdet til staten, der udelukkende behandler det økonomiske forhold navnlig i årene efter 1927, og forholdet til havnen, men vanskelighederne vender tilbage, når man kommer til kapitlerne om forholdet til nabokommunerne, herunder de langstrakte forhandlinger om Københavns forhold til det voksende Frederiksberg, og til det store afsnit om borgerrepræsentationens forretningsgang. Et særligt afsnit er viet forhistorien til opførelsen af Københavns nye rådhus, og endelig indeholder bogen nogle mindre kapitler om valgene til borgerrepræsentationen, der hovedsagelig bygger på foreliggende trykt statistisk materiale.

Som tillæg er optrykt alfabetiske fortegnelser over samtlige medlemmer af borgerrepræsentationen og magistraten siden 1840, henholdsvis ca. 600 og 100 personer med angivelse af deres funktionsår, og med hensyn til borgmestre og rådmænd med angivelse af, i hvilken afdeling af magistraten de har virket. For enkelte rådmænds vedkommende savnes denne sidste oplysning imidlertid. Medens man må indrømme, at disse lister kan have praktisk betydning til hurtige opslag, må man i nogen grad undre sig over det forudgående afsnit, som hedder: »Fremtrædende medlemmer af kommunalbestyrelsen«, og som både omfatter borgerrepræsentation og magistrat. På ca. 35 sider omtales, hvad forfatteren kalder »fremtrædende« medlemmer, og hvad der oplyses om de enkelte personer, kan faktisk hurtigere og lettere fremdrages ved benyttelsen af almindelige historiske opslagsværker. Havde forf. blot i nogen grad udnyttet det vældige materiale, som er samlet sammen til brug for hovedafsnittet, kunne det måske forsvares at offentliggøre et udvalg af personkarakteristikker. I den foreliggende form har de meget ringe interesse.

HARALD JØRGENSEN

SHEPARD B. CLOUGH & SALVATORE SALADINO: *A History of Modern Italy. Documents, Readings & Commentary.* New York & London, Columbia University Press, 1968. xi + 657 s. Kort. 135 sh.

Mange historikere kender den fornemmelse af overmæthed, der melder sig, når man på fagets vegne har læst 3-4 ensartede fremstillinger af det samme emne. Hos nogle afføder denne fornemmelse et ønske om så vidt muligt at lade de anden